نگاهی به خسارات ناشی از عدم پاکسازی مین‌های کاشته

بازهم صدای «مین» می‌آید...

کاوان محمدپور

عکس: محمد بابایی، ایرنا

۲۷سال از پایان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران می‌گذرد. هنوز پاها، دست‌ها و چشم‌هایی وجود دارند که هشت‌سال جنگ را ندیده‌اند، اما قربانی مین‌های خنثی‌نشده و مواد منفجره‌نشده جنگی (UXO) می‌شوند. حدود ده سال از عملیات پاکسازی می‌گذرد اما هنوز، ایران با ۱۶میلیون مین خنثی‌نشده، بعد از مصر دارای بیشترین مین در جهان است؛ عراق و افغانستان، آنگولا و چین با ۱۰میلیون مین در رتبه سوم قرار دارند. آمار وزارت دفاع نشان می‌دهد که از سال۱۳۶۷ تا شهریور ۱۳۹۳، ۳۶۸ نفر در کردستان جان خود را توسط مین از دست داده‌اند و هزارو۶۰۰نفر نیز مجروح شده‌اند. هنوز هزارو۴۶۰هکتار اراضی مین‌گذاری‌شده در کردستان قربانی می‌گیرد. روزچهارشنبه هشتم بهمن۹۳ در روستای باغان از توابع مریوان، ابراهیم تام و اقبال شریفی قربانی مین‌های کاشته‌شده اطراف پادگان متروکه و چسبیده به روستا شدند. مهر۹۲ هفت کودک روستای نشکاش- مریوان هنگام بازی قربانی مین شدند. اردیبهشت۹۲ کامکار عثمانی پسر ۱۲ساله (روستای بناو- سردشت) چشم‌هایش قربانی مواد منفجرنشده جنگی (UXO) شد و دردآورتر آن که مسوولان آموزش‌وپرورش، استان آذربایجان غربی در این رابطه، خبر را شایعه! و غیرموثق خواندند. فاجعه فقط در مرزها و پادگان‌های چسبیده به روستاهای مرزی نیست. چندسال پیش درست وسط شهر سردشت، شهری که بمباران شیمیایی رژیم بعث ریه‌هایش را تاول داد، ماده منفجرنشده جنگ، ترکید و دونفر را قربانی خود کرد.

تقریبا کل مناطق آلوده به مین در شهرها و روستاهای استان‌های کردستان، کرمانشاه، ایلام، آذربایجان غربی و خوزستان واقع شده است. وجود ۱۶میلیون مین در کشور که بیشتر آن مربوط به مناطق غیرنظامی و مسکونی است، بر روند عادی زندگی روزانه ساکنان این مناطق تاثیر گذاشته است و علاوه‌بر آن، صرف وجود مین حتی بدون اینکه منفجر شود، حس عدم امنیت مداوم را به وجود می‌آورد. وجود و انفجار مین در مناطق مختلف اثرات مخرب و متفاوتی دارد، مانند اثر روی سلامت و رفاه، سیستم بهداشتی، کشاورزی، اثرات زیست‌محیطی، حمل‌ونقل و ارتباطات و اثرات اجتماعی، اقتصادی و... . در حال حاضر مرکز مین‌زدایی کشور (ایرماک) مسوول پاکسازی ۱۶میلیون مین باقیمانده است که این مهم در طول زمان بین دستگاه‌های مختلف چرخیده است. پس از پایان جنگ این وظیفه برعهده وزارت دفاع بود که بعد از آن به وزارت کشور منتقل و از سال۸۳ دوباره این وظیفه به وزارت دفاع محول شد.

کمبودهای آموزشی

کمیته بین‌المللی صلیب سرخ جهانی هزینه‌هایی برای آموزش‌های برخورد با مین در نظر گرفته که با همکاری هلال احمر کشور صورت می‌گیرد. اما ظاهرا صرف آموزش چاره‌ای از درد قربانیان به‌خصوص کودکان دوا نمی‌کند. مدیر برنامه‌های اضطراری یونیسف، دن تول می‌گوید: «کودکان بیش از دیگران در معرض خطرند زیرا آنها به سمت اشیا جذب می‌شوند. به‌علاوه کودکان اطلاعات کمی از این دست خطرات دارند و چون نسبت به بزرگسالان جثه کوچک‌تری داشته و به زمین نزدیک‌ترند هرگونه انفجاری به شدت به آنها آسیب می‌رساند». از سویی دیگر کودکان درک کافی‌ووافی از آموزش ندارند، البته این به معنای حذف آموزش نیست، بلکه تذکری برای پاکسازی جدی‌تر و مسوولانه‌تر است. نفس اینکه مین‌های خنثی نشده‌ای در فلان منطقه وجود دارد، خود معضل روانی را برای ساکنان محل ایجاد می‌کند که بالطبع اثرات سوئی را همراه دارد. از سویی دیگر خود این آموزش‌ها با مشکلات زیادی دست‌به‌گریبان است؛ ایوب غلامی، رییس جمعیت هلال احمر مریوان در مصاحبه، می‌گوید: «به‌دلیل شرایط زمانی و بعد مسافتی... نمی‌توانیم بعضی مواقع به همه آموزش دهیم و مجبوریم به دهیارها آموزش دهیم و این یعنی آموزش غیرمستقیم اهالی تعدادی از روستاها.» وی در ادامه اشاره دارد هنوز به روستاهایی می‌رسیم که کسی برای آموزش به آنجا نرفته است. با توجه به گفته‌های غلامی آموزش تنها قسمتی از معضل را می‌پوشاند ولی اصل قضیه یعنی قربانی‌دادن مین و UXO هنوز سرجای خود باقی است.

تقریبا کل مناطق آلوده به مین در شهرها و روستاهای استان‌های کردستان، کرمانشاه، ایلام و ... واقع شده است. وجود ۱۶میلیون مین در کشور که بیشتر آن مربوط به مناطق غیرنظامی و مسکونی است، بر روند عادی زندگی روزانه ساکنان این مناطق تاثیر گذاشته است و علاوه‌بر آن، صرف وجود مین حتی بدون اینکه منفجر شود، حس عدم امنیت مداوم را به وجود می‌آورد

کمبود حمایت‌های دولتی

تقریبا تمامی افراد قربانی مین یا کودکان هستند یا افراد نان‌آور خانه. چند کودک حادثه‌دیده روستای نشکاش گوشه‌گیر شده‌اند، بعضی وقت‌ها گریه می‌کنند و در آخر مجبور به پرخاش می‌شوند. کودک آسیب‌دیده با پای مصنوعی‌اش دوستانش را تهدید می‌کند و یکی دیگر خدا خدا می‌کند، چشمهایش کور نشود. مرد نان‌آور خانه، پا و چشمی ندارد که به سرکار رود. انفجار مین چنان تبعاتی دارد که عادی‌سازی زندگی قربانیان آن کار تقریبا غیرممکن و امکان‌ناپذیری است. از سویی دیگر افراد قربانی باید هفت‌خان رستم را برای بهره‌مندی از حمایت ارگان‌هایی چون جانبازان و بهزیستی و . . طی کنند تا بلکه زیر پوشش یکی از این نهادها قرار گیرند. متاسفانه میزان حمایت از قربانیان بسیارکم است. به طور مثال در مورد قطع‌عضو، هزینه پروتز برای کودکان زیر ۱۶سال پرداخت می‌شود. درحالی که برای رفتن به مرکز درمانی، خانواده و فرد مصدوم باید سفر کنند و شاید برای مدت‌ها از شهر و روستای خود دور باشند که این نوع هزینه‌ها پوشش داده نمی‌شود. از طرف دیگر برای دریافت مستمری طبق قانون باید پرونده مصدومین در کمیسیونی بررسی شود تا میزان معلولیت آنها مشخص شود. رسیدگی به این پرونده‌ها خود مدت زمان زیادی طول می‌کشد. بیشتر مصدومان مبلغ کمی برای کمک دریافت می‌کنند این درحالی است که بخش اعظمی از افراد مصدوم معمولا درآمد کمی دارند. پروژه طولانی پرونده‌سازی و تحت‌پوشش قرار گرفتن یکی از ارگان‌های دولتی رمق مصدومان را می‌گیرد. کودکان روستای نشکاش بعد از یک‌سال‌وچندماه موفق به تشکیل پرونده شده‌اند، آن‌هم فقط تعدادی از آنها. به گفته جبار طهماسبی، مدیر موسسه حقوقی ماف، صلیب سرخ جهانی به کمک هلال احمر به شکل آزمایشی ۱۰۰نفر از افراد آسیب‌دیده را که مورد حمایت هیچ ارگانی قرار نگرفته‌اند تحت پوشش خود قرار می‌دهد. این پروژه دو سر خوشبختانه و متاسفانه دارد؛ خوشبختانه از این رو که ارگانی برای این افراد پیدا شده و تا حدودی می‌تواند کمک‌هایی به این افراد ارایه دهد و متاسفانه بدان جهت که در کشور افرادی وجود دارند که با وجود اینکه قربانی ابزاری شدند که دستی در به‌وجودآمدن آن نداشتند، ولی مورد حمایت هیچ نهادی قرار نگرفته‌اند. براساس قانون مربوط به قربانیان مین و مهمات باقیمانده از جنگ، «آن دسته از مهاجران و کسانی که در مناطق جنگی به علت برخورد با مواد منفجره از قبیل نارنجک، مین، گلوله، توپ و غیره معلول یا فوت شده‌اند یا می‌شوند، حسب مورد در حکم جانباز یا شهید تلقی و طبق ضوابط بنیاد شهید و بنیاد جانبازان از حقوق و مزایای شهیدان و جانبازان جنگ تحمیلی برخوردار می‌شوند».

مشکلات و دشواری‌های پاکسازی

معضلات ناشی از مین صرفا در قربانی‌دادن شهروندان و ساکنان محلی نیست، بلکه عدم‌استفاده از تجهیزات پیشرفته مین‌زدایی و نبود نقشه مناطق مین‌گذاری، کار پاکسازی را با دشواری‌های فراوانی روبه‌رو کرده است. سال۹۱ شش‌نفر از افرادی که در کار پاکسازی مناطق مین‌گذاری بودند به یکی از همین دو دلیل جان خود را از دست دادند. از سوی دیگر مناطقی وجود دارد که تابلوی محل پاکسازی‌شده روی آن نصب است اما هنوز به شکل صددرصد پاکسازی نشده و مردم با اطمینان از آن محل‌ها عبور می‌کنند که موجب تلفاتی نیز شده است، به‌طور مثال در سردشت فردی که برای کار روی زمین زراعتی خود می‌رفت در هنگام عبور از همین اماکن به اصطلاح پاکسازی‌شده مصدوم شد. عدم استفاده از تجهیزات پیشرفته برای پاکسازی آن‌هم برای موادی که کوچک‌ترین تماس با آن می‌تواند خسارات جانی به همراه داشته باشد، خود معضلی به غایت بزرگ است. همکاری با موسسات و عضویت در پیمان‌نامه‌های جهانی همچون اُتاوا (پیمان‌نامه منع استفاده، نگهداری، تولید و جابه‌جاکردن مین ضد نفر) می‌تواند راهگشایی بهتر برای حل این مشکل و دشواری‌های ناشی از آن باشد.

حل خسارات ناشی از مین و UXO صرفا از طریق پاکسازی جدی‌تر و مسوولانه‌تر صورت می‌گیرد، در غیراین‌صورت این داستان همچنان ادامه خواهد داشت و ۱۶میلیون مین کاشته در زمین روزی صدایشان همراه دادوفغان بلند خواهد شد.

تک خبر

تلاش برای ورود «ببر ممنوع» به باغ‌وحش ارم

● **شرق:** باغ‌وحش ارم قرار است «ببر سفید»؛ گربه‌سان دورگه‌ای که تکثیر و نگهداری آن در باغ‌وحش‌های استاندارد جهان ممنوع است را به‌زودی وارد این باغ‌وحش کند. به گزارش فارس، پرویز قندالی، مدیر باغ‌وحش تهران اعلام کرد: به‌زودی یک‌قلاده ببر سفید و دوقلاده شیر آسیایی به باغ‌وحش ارم وارد می‌شوند.

این درحالی است که برای ببرهای واردشده به این باغ‌وحش همواره سرنوشت تلخی رقم خورده است؛ مرگ ببر سیبری نر بر اثر ابتلا به مشمشه، بلاتکلیفی ببر ماده سیبری پس از تحمل چهارسال قرنطینه، ازبین‌بردن دردناک ۱۴قلاده شیر به‌دلیل احتمال ابتلا به مشمشه، مرگ ببر بنگال در اثر خفگی در آب و بلاتکلیفی ببر بنگالی که پس از تحمل هشت‌ماه قرنطینه در مجموعه ارم، سرانجام توسط حکم دادگاه از قرنطینه خارج و به باغی در حومه تهران منتقل شد.

در حالی وعده ورود ببر سفید به باغ‌وحش ارم داده شده است که این ببر، یکی از گربه‌سانان دورگه است که به‌دلیل نارسایی ژنتیک، ژن ناخالص و مشکلات جسمی متعدد، از تکثیر و نگهداری آن در باغ‌وحش‌های استاندارد جهان ممانعت به عمل می‌آید. در بعضی از محافل علمی، ببر سفید را حرامزاده می‌نامند چرا که این‌گونه فقط‌وفقط در اثر جفت‌گیری دوببر برادروخواهر، پدرودختر یا مادروپسر پدید می‌آید. سالیان‌سال است که افواه‌عمومی و حتی مطبوعات از «ببر سفید سلطنتی بنگال» نام می‌برند و زیبایی آن را مورد تحسین و تمجید قرار می‌دهند. اینها و ده‌ها واقعیت دیگر درمورد ببرهای سفید، شیرهای سفید، ببرهای پلنگی، جاگوار سیاه و دیگر حیواناتی که انحراف و دگرگونی ژنتیکی دارند وجود دارد. واقعیت این است که ببرهای سفید در طبیعت آزاد وجود ندارند و تنها در اسارت می‌توانند زندگی و زادوولد کنند. زادوولد آنان به‌صورت عمومی از پدر به دختر، برادر به خواهر و به‌همین‌ترتیب امکان‌پذیر شده است. اشکال دیگر در مورد این حیوانات این است که اساسا آنها با استفاده از تکنولوژی و غالبا روش‌های ناراحت‌کننده صرفا برای آنکه سفید هستند یا پوستشان با دیگر اعضای گونه‌شان تفاوت دارد تولید می‌شوند و این مورد اعتراض جمعی از طرفداران حیات‌وحش و محیط‌زیست است. همه ببرهای سفید چشم‌های لوچ دارند، چه کاملا مشخص باشد و دیده شود و چه نامشخص باشد. علت این است که ژنی که باعث سفیدشدن رنگ پوشش حیوان می‌شود، عصب بینایی را به‌طرز نادرستی به مغز متصل می‌کند. به همین دلیل است که رام‌کنندگان ببر از ببرهای سفید خیلی خوششان می‌آید؛ آنها خیلی به صاحبان خود وابسته هستند. زمانی افسانه‌ای درست کرده بودند مبنی‌بر اینکه ببر سفید به‌شدت کمیاب بنگال وجود دارد که تحت حفاظت است و برای نسل‌های آینده حفظ می‌شود.

در عین حال، امیرحسین داداشی، رییس اداره ساماندهی و هماهنگی امور مناطق سازمان محیط‌زیست، در این‌باره گفت: «باغ‌وحش تهران سال گذشته درصدد خرید دوقلاده ببر بود که یکی از آنها به باغ‌وحش وارد و دیگری پیش از انتقال به ایران تلف شد. از آنجایی که هزینه خرید این دوقلاده ببر توسط باغ‌وحش تهران پیش‌پرداخت شده، به‌جای توله‌ببر تلف‌شده بناست این ببر سفید به ایران منتقل شود.»

یادداشت

رابطه‌واحترام

مهرنوش عکاشه***

● یکی‌از مقوله‌های چالش‌برانگیز در دنیای‌مدرن امروزی چگونگی ارتباط برقرار کردن بین زوجین و اعضای خانواده است که هر روز با آن مواجه هستیم. این معضل شاید در دهه‌های گذشته به‌اندازه امروز چندان بحث‌برانگیز نبوده است، زیرا جهان کهن با خود رسم‌ها و هنجارهایی به‌همراه داشت که احترام نیز جزو لاینفک آن محسوب می‌شد. اما اینک ارتباطات گسترده، دنیای صنعتی و تراکم و انبوه اعمال روزانه این امکان را به سهولت ایجاد نمی‌کند. در نتیجه چگونه ارتباط برقرار کردن بین شرکای عاطفی یکی از دشوارترین فرآیندهای ارتباط عاطفی است.

احترام احساس زیبا و مثبت از ارج نهادن و توجه به طرف مقابل است و ارتباط یعنی انتقال پیام به طرف مقابل و این انتقال با همراهی احترام چقدر زیباست. در دنیای کهن معقول، جایگاه‌ها تعریف‌شده و مشخص بود. از زمانی که تکنولوژی وارد زندگی بشر شد و به‌نوعی بشر را بنده خود کرد، بسیاری از روابط دستخوش تغییراتی نه‌چندان خوشایند شد. همیشه برایم این سوال مطرح می‌شود که آیا پیشرفت علم و ازدیاد روزافزون تکنولوژی به نفع زندگی بشر است یا نه! مهاجرت روستانشینان به شهرها را چگونه توجیه کنیم؟! کاهش میزان ازدواج و افزایش میزان طلاق را چگونه؟!

زمانی که در کنار هم هستیم از هم دوریم و زمانی که از هم دوریم با فشردن یک کلید به آنی به هم متصل می‌شویم و فاصله‌ها را حس نمی‌کنیم. از ابتدای صبح روز را با صدای آلارم موبایل آغاز می‌کنیم و در انتهای شب با چک کردن وایبر، فیس‌بوک و... به رختخواب می‌رویم. دیگر از گپ‌زدن‌های دونفره خبری نیست. دیگر سفره‌ای نیست که اعضای خانواده را در کنار هم قرار دهد.

در شرایطی که تمام فکر من به گوشی همراهم است چگونه توقع دارم که شریکم در کنار من احساس امنیت خاطر داشته باشد. در شرایطی که هرچند دقیقه یک‌بار پیامی از جنس مخالف برایم می‌رسد چگونه می‌خواهم که پشتیبان و حامی شریک عاطفی‌ام باشم. در زمانی که حتی با سایلنت کردن موبایل با دیدن نور آن به سویش هجوم می‌برم چگونه می‌خواهم دوستان در کنارم احساس آرامش کنند. موبایل‌مان از کودکمان برایمان عزیزتر شده است. از طرف دیگر زمانی که به نکات مثبت تکنولوژی می‌اندیشم دچار سردرگمی می‌شوم. حتما اشتباه از ماست و ما هستیم که به‌درستی از کامپیوتر، موبایل و... استفاده نمی‌کنیم.

چه کنیم و چگونه رفتار کنیم

قبل‌از شروع رابطه با خود صادق باشیم؛ آیا واقعا آمادگی واردشدن در یک رابطه خاص و تک‌نفره را داریم یا هنوز به‌دنبال داشتن روابط متعدد هستیم! آیا می‌توانیم از بودن در رابطه لذت ببریم؟! آیا می‌توانیم از دوستان قبلی دل بکنیم؟! آیا می‌توانیم برای دیگران حدشان را مشخص کنیم؟! آیا می‌توانیم مسوولیت‌پذیر باشیم؟! هرچند ابتدای رابطه به نظر بسیار هیجان‌انگیز است ولیکن به دلایل مختلف ازجمله اختلاف در ماهیت شکل‌گیری طرز فکر زنان و مردان یا به‌دلیل رشد در محیط‌های مختلف خانوادگی دارای مشکلات خاص خود نیز است.

ادامه در صفحه ۱۷

جدول ۲۱۹۲ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- لقب شاپور، پادشاه ساسانی- سخنگو ۲- لقب امام‌علی‌النقی(ع)- هم‌پیمان‌شدن چندگروه سیاسی - آبزی عظیم‌الجثه ۳- نیروگاه شمال کشور- بازرگانان- صدای خنده بلند ۴- پایه و اساس- حرکت و جنبش- ماقبل پیشین ۵- حرف جر عربی- رعد- وعده دروغ ۶- موتورسیکلت پرقدرت ورزشی- گول‌زدن- نفی عرب ۷- ناموزون- کارگر کشتی- مکر و حیله ۸- پستاندار نشخوارکننده و علفخوار- فریاد بلند و آزاردهنده- کاسه گردان ۹- نوعی تفنگ شکاری- نهی‌کننده- شهری در استان زنجان ۱۰- نشانه مفعولی- خلوص نیت- از جنس آهن ۱۱- ادرار را از کلیه به مثانه هدایت می‌کند - پایتخت چک- قلم انگلیسی ۱۲- یکسوکننده الکترونیکی- آماده و مهیا- گوشه‌ای در دستگاه ماهور ۱۳- نام قائم‌منتظر(عج)- ارزشمند- پارچه کهنه ۱۴- بی‌سواد- روز سی‌ام هر ماه شمسی در ایران قدیم- از ابزار آزمایشگاهی ۱۵- مقدمه‌چینی- چهره مشهور ادبیات ترکیه و نویسنده اثر «اینجه ممد».

عمودی:

۱- مجموعه سلول‌های مغز- زیر پیراهنی- ظرف جوهر و مرکب ۲- ضبط صوت خبرنگاری- محرومیت- تکرار یک حرف ۳- رسوم- آبله سوختگی- روزانه ۴- قدم یکپا- شجاع- بی‌ارزش و بی‌مصرف ۵- درنگ و آهستگی در کار- آتشخانه- عدل و انصاف ۶- درخت کریسمس- مهربان- زبانی از خانواده زبان‌های هندواروپایی ۷- هنر نمایش روی صحنه- دوستی و رفاقت- حرف دهن‌کجی ۸ - رود خراسان‌شمالی- افراد- درختی با برگ‌های پنجه‌ای ۹- تکرارش دانه تند خوراکی است- چاشنی اصلی سالاد شیرازی- عتاب ۱۰- گوشه‌ها و کرانه‌ها- پنجمین ماه سریانی- شهری در ایالت تورینگن آلمان ۱۱- گریزگاه- علم و آگاهی- ویران‌کننده ۱۲- سستی و تنبلی- طفیلی- مقدار دود سیگار که با یک‌بار مکش وارد سینه می‌شود ۱۳- نور اندک و ضعیف- از ورزش‌های گروهی- هم‌سخن ۱۴- نوعی حلوا- در حال رشد-آش مخصوص مسافر ۱۵- متصل و پیوسته- آرایش شده- اقامتگاه مسافر.

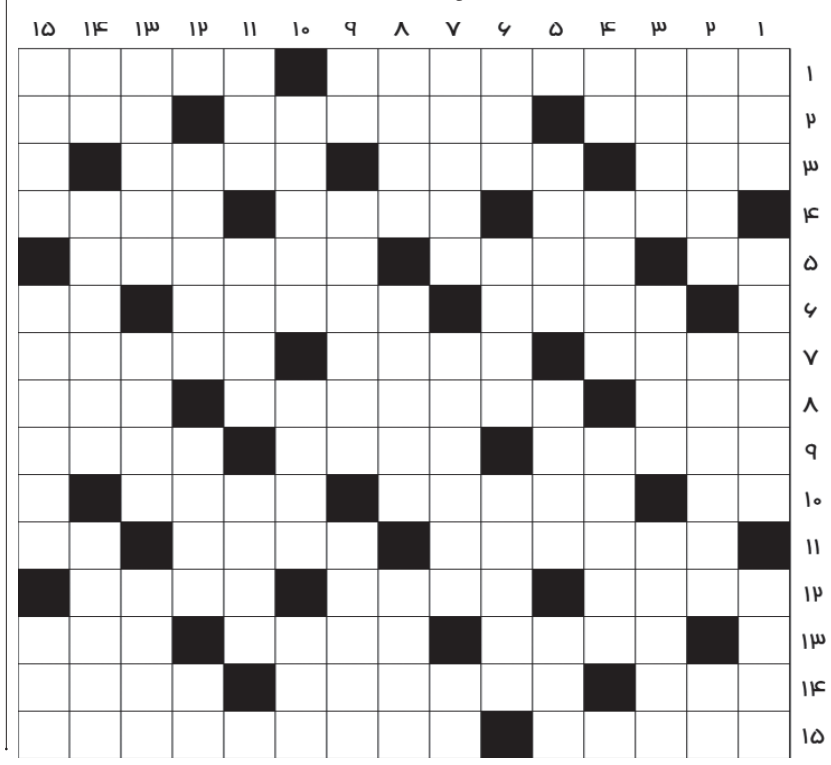

حل سودوکو سخت

۳	۱	۹	۶	۷	۴	۵	۸	۲
۷	۴	۲	۳	۵	۸	۶	۹	۱
۵	۶	۸	۹	۱	۲	۴	۳	۷
۸	۵	۳	۱	۲	۶	۹	۷	۴
۴	۲	۶	۷	۹	۳	۱	۵	۸
۱	۹	۷	۸	۴	۵	۲	۶	۳
۹	۸	۱	۲	۶	۷	۳	۴	۵
۲	۳	۴	۵	۸	۹	۷	۱	۶
۶	۷	۵	۴	۳	۱	۸	۲	۹

حل سودوکو ۱۱۸۸

۸	۲	۹	۴	۵	۶	۱	۳	۷
۳	۶	۷	۹	۸	۱	۴	۲	۵
۴	۱	۵	۷	۲	۳	۶	۹	۸
۲	۷	۶	۵	۹	۸	۳	۴	۱
۱	۹	۴	۳	۷	۲	۸	۵	۶
۵	۸	۳	۶	۱	۴	۹	۷	۲
۷	۴	۸	۱	۳	۵	۲	۶	۹
۶	۵	۱	۲	۴	۹	۷	۸	۳
۹	۳	۲	۸	۶	۷	۵	۱	۴

جدول ۲۱۹۱

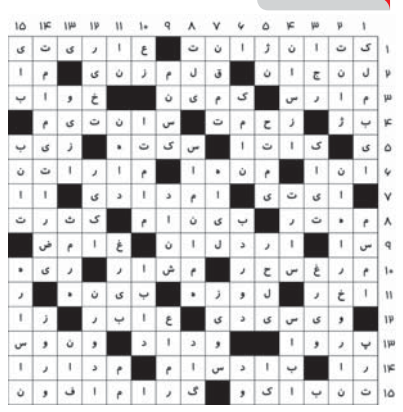

سودوکو ۱۱۸۹

					۳		۴	
۵			۲		۱		۶	
			۹				۲	۱
	۱	۹				۳	۵	
	۷	۵		۹			۸	
	۳					۶	۷	۹
		۱	۴	۲		۷		
	۸			۳	۵			
	۶			۸				

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو ۱۱۸۹

۳	۵					۲	۸	
۷	۶					۹		
۲	۴		۷	۱	۸			
	۱	۵	۹			۷		۶
۴	۳					۱	۵	
۹			۵	۲		۳		۸
۶		۷			۴		۹	۳
۱		۴		۸	۷		۶	
۵		۳			۲	۴		

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.